

Іван Мищак,
старш. наук. співроб. відділу формування інформаційних ресурсів
Фонду Президентів України,
д-р істор. наук, проф.

ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ІНТЕРНЕТ-МЕДІА (аналітичний огляд закордонної преси про події в Україні за 1–31 грудня 2024 року)

Опубліковано: Мищак І.М. Війна росії проти України: аналіз інтернетмедіа (аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні за 1–31 грудня 2024 року) // Україна у відгуках зарубіжної преси. 2024. Вип. 12 (190). С. 6–24.

В огляді публікацій інтернет-медіа за грудень 2024 року було проаналізовано 36 інтернет-версій медіаресурсів 18 країн світу. Найбільшу активність у висвітленні української тематики проявили інтернет-видання Великої Британії (15 %), Іспанії (13 %), Франції (11 %), Угорщини (10 %), США та Японії (по 6 %), Німеччини, Естонії та Латвії (по 5 %), Швеції, Польщі, Словаччини, Нідерландів, Литви та Італії (по 4 %) (*див. діаграму 1*).

Найбільшу кількість публікацій на українську тематику серед закордонних медіа опублікували: британська газета «The Guardian» (8,17 %), французька «Le Monde» (7,21 %), іспанські «ABC» (6,25 %) та «El Mundo» (5,77 %), американська «New York Post» та британська «The Independent» (по 5,29 %), угорські «Nepszava» (4,81 %) та «Portfolio» (4,57 %), японська «Japan Today» (4,09 %) та французький журнал «L'Obs» (3,13 %) (*див. діаграми 2, 3*).

Британські газети «The Guardian» та «The Independent» аналізують візити в Україну високопосадовців різних держав та їхні заяви на підтримку України. Наголошується, що підтримка нашої держави з боку держав-членів ЄС залишається стабільно високою, але з'являються тенденції, які свідчать про критику такої підтримки окремими політичними силами. Стурбованість викликає невизначеність позиції США щодо форм допомоги Україні та майбутніх мирних переговорів між росією й Україною. Так, британський журналіст і дипломатичний редактор «The Guardian» П. Вінтур пише, що хоча адміністрація Д. Байдена просуває пакети військової допомоги до інавгурації Д. Трампа, деякі європейські дипломати побоюються, що якщо війна продовжиться після 2025 року і європейську військову допомогу справді доведеться подвоїти, це може виявитися неможливим з політичного погляду через зростання підтримки популістських партій у Європі. Репортер із закордонних справ «The Independent» Т. Уотлінг зауважує, що поки невідомо, як саме буде реалізовано обіцянку Д. Трампа покласти край війні, проте до кількох неофіційних пропозицій увійшли плани заморозити лінію фронту, що, на думку військових спостерігачів, очевидний стимул для росії захопити якнайбільше територій. У цьому контексті оглядачі британських видань звертають увагу на посилення російських повітряних атак на українські міста та електростанції. Так, кореспондент «The Guardian» з питань росії П. Зауер пише, що в одне з найбільших релігійних свят – Різдво – росія здійснила масований обстріл енергетичної інфраструктури України, запустивши понад 70 ракет і більше 100

дронів-камікадзе типу «Шахед». Зазначається, що такими атаками під час зими ворог намагається змусити Україну до переговорів на російських умовах. Однак журналісти, які перебувають в Україні, стверджують, що українська влада та профільні служби оперативно реагують на пошкодження критичної інфраструктури, рятуючи українців від замерзання. Британські журналісти стверджують про удосконалення українцями способів і методів ведення війни, в яких перевага надається безпілотним системам. Наголошується, що атаки важливих об'єктів українськими повітряними безпілотниками вже стали регулярними, завдаючи значної шкоди військовим та нафтогазовим підприємствам росії. А нещодавно, як стверджує кореспондент «The Independent» А. Крушельницький, бригада ЗСУ «Хартія» вперше провела бій, використовуючи лише безпілотники – як безпілотні літальні апарати, так і роботизовані наземні транспортні засоби, які обстрілювали супротивника за допомогою дистанційно керованих кулеметів і встановлювали протитанкові міни, завдаючи великих втрат російській армії, не втративши жодного українського солдата. Редактор газети «The Guardian» з питань оборони та безпеки Д. Саббах пише про знищення українською спецслужбою керівника військ радіологічного, хімічного та біологічного захисту міністерства оборони росії кирилова. Пояснюючи причину цієї страти, автор нагадує, що з початку повномасштабного вторгнення в Україну в лютому 2022 року було задокументовано 4800 застосувань росією хімічної зброї, а понад 2000 людей госпіталізовано. США та Велика Британія звинувачують росію у використанні хлорпікрину, який вперше застосований із жахливим ефектом у Першій світовій війні. Д. Саббах підкреслює, що за цими атаками стояли війська, які й очолював кирилов. Тему ліквідації російських воєнних злочинців продовжує репортер із закордонних справ «The Independent» Т. Уотлінг. Він пише, що українська розвідувальна мережа, яку часто порівнюють із відомою ізраїльською шпигунською агенцією «Моссад», здійснила десятки вбивств, хоча офіційно про це не заявлялося. «The Independent» розглядає ймовірні вбивства, скоєні СБУ за ці роки. Голова Служби безпеки України генерал-лейтенант В. Малюк заявив у своєму інтерв'ю, що вони скоїли дуже багато вбивств, віддаючи пріоритет проросійським змовникам та російським воєнним злочинцям. Кореспондентка «The Guardian» Е. Грем-Гаррісон називає битву за Бахмут між українськими та російськими військами найкровопролитнішою і найкривавішою. Вона підкреслює, що український опір перетворив це місто Донбасу на синонім мужності. Е. Грем-Гаррісон наводить приклад того, як українці зберігають свою національну пам'ять і культуру, незважаючи на втрати. Так, бахмутська газета «Вперед», врятована від знищення безстрашною редакторкою С. Овчаренко, як і раніше, дарує надію та голос спільноті в Україні. С. Овчаренко вважає, що Бахмут – це не будівлі та не цегла, Бахмут – це люди. Редакторка видання «Вперед» доводить, що хоча місто перестало існувати у фізичному плані, воно продовжує жити у спільноті, в газеті.

Іспанські видання «ABC» та «El Mundo» інформують, що Київ із візитом підтримки відвідала низка новообраних керівників інституцій ЄС, зокрема новий президент Європейської Ради А. Кошта та нова голова дипломатії ЄС К. Каллас.

А. Кошта, якого цитує «El Mundo», наголосив, що вони прибули із чітким повідомленням про підтримку України й продовження надання їй допомоги. Європейський комісар з питань оборони А. Кубілюс під час свого першого візиту до України після вступу на посаду наголосив на посиленні співпраці з Україною у сфері військової промисловості. Литовський політик підкреслив роль Офісу оборонних інновацій, відкритого ЄС у Києві, у максимізації результатів співпраці обох сторін. Раніше А. Кубілюс зустрівся з міністром закордонних справ України А. Сибігою, пообіцявши продовжувати підтримувати Київ і чинити тиск на росію, щоб змусити кремль припинити військову агресію проти України. У репортажі «АВС» також йдеться про відвідання України канцлером Німеччини О. Шольцом, щоб підтвердити підтримку його урядом України в контексті російської військової агресії. Водночас іспанські оглядачі доводять, що Україна покладається не лише на військову допомогу союзників, а й цілеспрямовано нарощує власний оборонний потенціал. «El Mundo» нагадує, що Президент України В. Зеленський після зустрічі з відповідальними за розробку зброї відзначив прискорення власного виробництва ракет. За його словами, ці зусилля спрямовані на зменшення залежності України від іноземної військової допомоги, щоб протистояти військовій агресії росії. Загалом, як підсумовує журналіст «El Mundo» в іншій статті, Україна продовжує залежати від іноземної військової допомоги, але за останні два роки вона шестеро збільшила виробництво власної військової промисловості. Продовжуючи тему українського озброєння, «АВС» інформує, що українська військова промисловість почала серійне виробництво ракети-безпілотної, здатної летіти до цілей, розташованих на відстані до 700 кілометрів. Йдеться про серійне виробництво безпілотної «Пекло», яке почалося «в рекордні терміни», всього за рік. Крім того, як стверджує оглядач «El Mundo», Україна має лазерну зброю, здатну збивати повітряні цілі на висоті понад 2 кілометри. Така інформація подається зі слів командувача безпілотними військами України В. Сухаревського, однак підкреслено, що останній не надав більше подробиць. Водночас видання проводить певні паралелі й зауважує, що у квітні колишній міністр оборони Великої Британії Г. Шаппс заявив, що британський лазер DragonFire, запланований до взяття на озброєння в 2027 році, може бути використаний в Україні для протидії російським безпілотникам. Іспанські журналісти відзначають розширення географії ударів українських безпілотної по території росії, стверджуючи, що їхня дальність постійно зростає. Як приклад «El Mundo» наводить атаку на місто Казань у Татарстані, більш ніж за 1000 кілометрів від фронту бойових дій. Причинами такої атаки, зі слів керівника Центру протидії дезінформації Ради національної безпеки і оборони України А. Коваленка, є великий пороховий завод, який постачає росії боєприпаси та матеріали, необхідні для виготовлення ракет типу «Калібр», «Іскандер» та інших, що регулярно використовуються для обстрілів українських міст та інфраструктури. Завод є «кістяком» російського військово-промислового комплексу, без якого було б неможливе серійне виробництво боєприпасів, стверджує кореспондент «El Mundo» із посиланням на А. Коваленка. Іспанські видання також описують різні форми волонтерського руху в Україні – від

виробництва й купівлі безпілотників до збору медикаментів і виготовлення окопних свічок. Автори низки статей переконують своїх читачів, що українське суспільство надає значну допомогу Збройним Силам України, вносячи свій вклад у протидію російським загарбникам. Журналісти з Іспанії також звертають увагу на зусилля українців зберегти власну культуру й ідентичність. Так, у репортажі «ABC» йдеться про те, як різдвяні колядки звучать в українському місті Львів та на передовій війни, коли жителі країни, постраждалої від російського вторгнення, звертаються до традицій у пошуках єдності та надії в той час, коли їхня культура стикається з екзистенціальною небезпекою.

Французькі видання «Le Monde» та «L'Obs» багато уваги приділяють зустрічі в Парижі президентів Франції Е. Макрона, США Д. Трампа й України В. Зеленського. Відзначається роль президента Франції в організації цієї зустрічі та його намаганні схилити Д. Трампа до підтримки України. Як інформує журнал «L'Obs», новообраний президент США Д. Трамп закликав до негайного припинення вогню та початку переговорів для завершення війни в Україні, підкресливши численні жертви серед військових і цивільних. Своєю чергою Президент України В. Зеленський наполягав на необхідності «справедливої» угоди для завершення війни. Французькі журналісти активно висвітлюють події на російсько-українському фронті, зміну тактики та способів ведення війни тощо. Низку повідомлень присвячено російському контрнаступу в Курській області та використанню з цією метою північнокорейських військових. У цьому контексті журнал «L'Obs» нагадує, що Північна Корея і росія підписали угоду про взаємну оборону, що передбачає «необхідну військову допомогу». В іншій статті видання з посиланням на інформацію південнокорейських розвідслужб стверджується, що в боях на боці російських військ в Україні загинули щонайменше 100 північнокорейських солдатів. «Le Monde» також розкриває значні втрати на полі бою, доводячи, що Україна та росія стикаються з критичною нестачею військовослужбовців. За даними дослідження IFRI, яке наводить автор статті, втрати росії зросли з 231 до понад 600 осіб на день між березнем 2022 та жовтнем 2023 років, а з листопада 2023 року наближаються до тисячі на день. Відзначається, що з початку війни 79 819 загиблих російських військових вже вдалося підтвердити незалежними джерелами, що становить приблизно половину реальних втрат. Результатом таких втрат, вважає інший дописувач «Le Monde» П. Брето, стало те, що у листопаді 2024 року росія досягла найбільшого територіального просування за два з половиною роки, захопивши 720 км² українських земель, що збільшило окуповану площу до 18,07 % території України. Авторка статті в «Le Monde» Х. Хоорман пише про розробку Україною ударних безпілотників, які стали ключовою зброєю для ураження тилових об'єктів росії. Зокрема, згадано дрони «Rubaka», «Mogok» і «Liutyi», здатні долати відстань до 1 000 км і більше, які дозволяють завдавати ударів далеко за лінією фронту. Наголошується, що Україна планує виготовити 30 000 таких дронів у 2025 році, визнавши їх вагомим значенням для довгострокової стратегії оборони. Натомість журнал «L'Obs» повідомляє про намір путіна посилити удари по Україні після атаки дронів у Казані. Автор статті вказує, що ця атака не спричинила жертв, але була незвичайною через її віддаленість від кордонів

України. У відповідь росія продовжує регулярні авіаудари, зокрема погрожуючи Києву ракетним комплексом «Орешник». Журналіст «Le Monde» Ф. Рікар аналізує дилему, з якою стикаються європейські країни, опинившись між агресивними діями путіна в Україні та невизначеністю щодо політики Д. Трампа, який прагне швидкого завершення війни. Автор зазначає, що європейські лідери обіцяють посилити підтримку України, особливо якщо США скоротять військову допомогу, але досі не змогли знайти ефективних механізмів для забезпечення безпеки України. Водночас Ф. Рікар підкреслює, що стабільність Європи залежить від стабільності України. Низку статей присвячено опису вбивства в Москві генерала Кирилова, відповідального за застосування хімічної зброї в Україні. Цей інцидент оглядач «Le Monde» Е. Гриншпан називає частиною серії цілеспрямованих вбивств, здійснюваних українськими спецслужбами на території росії, підкресливши, що Кирилов став найвищим російським посадовцем, убитим поза зоною бойових дій. У статті для «Le Monde» Р. Урдан пише, що Україна стикається з викликом повернення депортованих росією дітей, зокрема понад 20 тисяч молодих українців, з яких лише тисяча були репатрійовані. Автор наводить слова директора організації Save Ukraine М. Кулеби, який наголосив, що росія перешкоджає будь-яким спробам повернення, примусово русифікуючи дітей через школи та програми «перевиховання». Він також зазначив, що батьки та волонтери, які намагаються забрати дітей, стикаються з арештами та репресіями. В іншій статті стверджується, що школи в росії стали інструментом поширення кремлівської пропаганди, підтримуючи наратив про «спеціальну військову операцію» в Україні. Як зауважує автор допису автор Б. Кенель, путін наголосив на ролі вчителів у формуванні свідомості молоді, підкресливши, що саме вони забезпечують перемогу у війнах. Журналіст «Le Monde» Р. Урдан описує досвід українського правозахисника М. Буткевича, який провів 28 місяців у російському полоні після захоплення під Лисичанськом у червні 2022 року. Зазначається, що військовий доброволець і лейтенант ЗСУ М. Буткевич пережив катування, погрози звалтування та сфабриковане звинувачення у «військовому злочині». Після винесення вироку на 13 років він утримувався у колонії разом із кримінальними злочинцями. Автор симпатизує М. Буткевичу, який демонструє стійкість духу та відмовляється звинувачувати свого побратима, що несвідомо привів їх у російську пастку, вважаючи, що той врятував їм життя.

Аналіз співвідношення сфер огляду української проблематики у закордонних інтернет-виданнях упродовж грудня 2024 року засвідчив, що оглядачами більш активно оцінювалися роль і місце нашої держави у світовій політиці (67 %). Безпосередньо російському вторгненню в Україну в оглядах закордонних медіа приділено значно менше уваги (33 %) (див. діаграми 4, 5).

Російське вторгнення в Україну в закордонних інтернет-медіа за структурою висвітлених питань виглядає так: військові дії ЗСУ, ТРО, партизанів – 14 %, воєнний потенціал України – 12 %, соціально-культурне життя українського суспільства; прогнози та коментарі щодо ситуації на фронті – по 11 %, візити іноземних високопосадовців до України – 10 %, обстріли території

України російською армією – 9 %, портрети українського спротиву – 6 % (див. діаграму 6).

Російське вторгнення в Україну найчастіше висвітлювалося: іспанською газетою «ABC» (17,27 %), іспанською «El Mundo» та британською «The Guardian» (по 12,95 %), французькою «Le Monde» (8,63 %), британською «The Independent» (7,91 %), французьким журналом «L'Obs» (5,76 %), американською газетою «New York Post» (4,32 %), чеським виданням «Aktuálně.cz» (3,60 %), угорською газетою «Portfolio» (2,88 %) та німецькою «Frankfurter Allgemeine» (2,16 %) (див. діаграму 7).

Упродовж грудня 2024 року військові дії ЗСУ, ТРО, партизанів стали головною темою обговорення в закордонних інтернет-медіа.

Переважно закордонні медіа обговорюють тактику українських підрозділів на фронті й партизанів у тилу ворога, а також удари безпілотниками й ракетами, спрямовані на знищення військової інфраструктури держави-окупанта. Завдяки масованим атакам українських безпілотників низка видань («The Independent», «El Mundo», «Japan Today») стверджує про перенесення війни на територію росії. Автор статті у чеському виданні «Aktuálně.cz» М. Прешинська, вважає, що Україна знайшла новий спосіб знищення ворогів. Удень апарат-розвідник пролітає над ворожою територією, шукає ворожу техніку чи укріплення, на які потім скидає мініатюрний радіомаяк. Його сигнал дозволяє точно націлитися жажливому ударному дрону «Баба Яга», що скидає на ціль важку бомбу серед ночі. М. Прешинська зауважує, що українські прилади мають бути надзвичайно точними, щоб ударний безпілотник міг вразити ціль. Офіцер Нацгвардії Латвії майор Я. Слайдінш в інтерв'ю виданню «Diena» визнав, що українські спецслужби намагаються зруйнувати моральний дух своїх опонентів, ліквідовуючи представників російських силових структур у росії. Звичайно, каже він, це впливає на моральний стан, що такі речі можуть відбуватися на нібито безпечній території росії проти ключових людей із російських збройних сил чи військової промисловості. Показовим у цьому контексті стало знищення в москві російського генерала кирилова, відповідального за застосування хімічної зброї в Україні. Ця страта облетіла більшість закордонних видань, а оглядач британської «The Guardian» Л. Гардінг наголосив, що смерть генерала стала найзухвалішою операцією СБУ на сьогодні – ударом, покликаним посіяти паніку та страх серед високопоставлених кремлівських та армійських діячів. Крім того, дії українських партизанів і спецпризначенців у тилу ворога вчергове стали відомими після знищення в окупованому Донецьку колишнього начальника Оленівської в'язниці євсюкова, де в липні 2022 року під час кількох вибухів загинули 53 українські військовополонені бійці полку «Азов». На шпальтах іспанської «El Mundo» зазначається, що українська влада поки не дає публічних коментарів, але командир бригади «Азов» Д. Прокопенко наголосив, що винні у катуваннях і вбивствах українських військовополонених, а також ті, хто віддає і виконує накази знищувати мирні українські міста, повинні пам'ятати, що жоден їхній злочин не залишиться безкарним. За словами Д. Прокопенка, пошук і покарання злочинців, які не можуть бути засудженими міжнародними

судами, є надважливим завданням для Української держави та її силових структур і буде неминучим роками.

Обговорення воєнного потенціалу України посідає друге місце серед повідомлень закордонних інтернет-медіа.

Упродовж аналізованого періоду значну кількість статей і повідомлень було присвячено збільшенню ракетного потенціалу України. Низка видань («New York Post», «El Mundo», «ABC», «Frankfurter Allgemeine», «Do Rzeczy», «Aktuálně.cz») зробила свої репортажі на основі виступу Президента України В. Зеленського під час вручення Національної премії ім. Бориса Патона. Зокрема, репортерка американської «New York Post» К. Маккормак пише про те, що Глава Української держави відзначив ракети «Рута» та новий далекобійний «Нептун», ракету-дрон «Паляниця», яка вже вийшла в серійне виробництво, та гібрид ракети й безпілотної «Пекло». Журналіст польського видання «Do Rzeczy» уточнює, що українська армія вже отримала першу партію нового ракетного безпілотної «Пекло» й успішно застосувала його на полі бою. Повідомляється, що «Пекло» є повноцінною крилатою ракетою і може пролетіти відстань до 700 км зі швидкістю до 700 км/год, а єдина схожість із безпілотною полягає в тому, що йому потрібні шасі для запуску. Литовське видання «Lietuvos rytas» пише про українську балістичну ракету «Грім-2» (також відома як «Сапсан») з дальністю польоту понад 500 км. Деякі експерти видання припускають, що на авіабазі «Саки» в окупованому Криму потужні вибухи сталися через використання ракети «Грім-2». Підсумовуючи ракетну тематику, журналіст німецької «Frankfurter Allgemeine» стверджує, що Україна все більше покладається на ракети великої дальності та безпілотної власного виробництва для захисту від загарбницької війни росії, тому що західна зброя більшої дальності постачається в невеликій кількості і також часто підпадає під експлуатаційні обмеження, які лише нещодавно були пом'якшені. Крім того, закордонні видання («New York Post», «El Mundo») цитують слова командувача Сил безпілотної системи В. Сухаревського, який під час конференції «Європейська оборонна промисловість: перспективи співпраці з українською оборонною промисловістю» заявив, що Україна вже має на своєму озброєнні власну лазерну зброю «Тризуб», яка здатна збивати ворожі літаки. Експерт зі зброї нідерландської «Algemeen Dagblad» П. Сенфт уточнює, що така лазерна зброя може бути особливо ефективною проти повільних низьколітаючих безпілотної, які використовує росія. Загалом, як стверджує журналіст польської «Rzeczpospolita» М. Дущик, спираючись на матеріали інформаційного агентства «Reuters», українці стали експертами в безпілотної технологіях. І зараз вони формують унікальні навички у використанні ШІ. Автор підкреслює, що Україна вже використовує штучний інтелект на полі бою, зокрема для ідентифікації цілей, але очікується, що «військові можливості» технології штучного інтелекту швидко зростатимуть.

Роль і місце України у світовій політиці за структурою висвітлених у грудні 2024 року питань виглядає так: реакція світових політиків, діячів та організацій – 24 %, вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку;

мирні пропозиції та переговорний процес – по 18 %; збройна допомога Україні – 8 %, санкції проти росії – 5 % (див. *діаграму 8*).

Найчастіше роль і місце України у світовій політиці упродовж аналізованого періоду висвітлювали: угорська газета «Nepszava» (7,22 %), французька «Le Monde» (6,50 %), американська «New York Post» та британська «The Guardian» (по 5,78 %), угорська «Portfolio» (5,42 %), японська «Japan Today» (5,05 %), британська «The Independent» (3,97 %), латвійська «Neatkarīgā Rīta Avīze», бельгійське видання «POLITICO» та естонська газета «Postimees» (по 3,61 %) (див. *діаграму 9*).

Реакція світових політиків, діячів та організацій на події в Україні й надалі продовжує залишатися провідною темою висвітлення у закордонних інтернет-медіа.

Журналіст латвійської «Neatkarīgā Rīta Avīze» М. Краутманіс доводить, що президент США Д. Байден, який має піти, демонструє дивовижну спритність – його останні рішення різкі та сміливі. У будь-якому випадку, зазначає журналіст, російська економіка зазнала серйозного удару, і головною причиною її проблем є адміністрація президента США Д. Байдена, яка оголосила про нові санкції проти російського фінансового сектору. Разом з економічними ударами адміністрація Д. Байдена дозволила Україні використовувати ракети великої дальності проти військових цілей у росії. М. Краутманіс із посиланням на неназваних експертів припускає, що Д. Байден і переможець виборів Д. Трамп, можливо, скоординували свої дії щодо росії та України. На думку дописувача шведського видання «Aftonbladet» В. Ханссона, повернення Д. Трампа на посаду президента США може принести економічні та військово-політичні виклики розділеній Європі, особливо щодо України. Автор підкреслює, що Д. Трамп пригрозив змусити росію та Україну сісти за стіл переговорів. Це означає великий ризик завершення війни в не вигідному для Європи та України напрямі, констатує В. Ханссон. Канадська «National Post» звертає увагу на те, що адміністрація чинного американського президента Д. Байдена закликає Україну збільшити чисельність збройних сил за рахунок, зокрема, перегляду мобілізаційного законодавства, щоб дозволити призов до армії людей із 18 років. Натомість оглядач «National Post» А. Зіво зазначає, що якби українці були краще озброєні, ця рекомендація була б розумною, але важко просити людей воювати без належного спорядження. У статті для французької «Le Monde», написаній колективом авторів, серед яких Д. Давід і М. Фуше, пропонується провести міжнародну конференцію в Женеві для досягнення негайного припинення вогню в Україні. Автори зазначають, що Україна, попри активний спротив, стикається зі зменшенням військових і людських ресурсів, а допомога США може скоротитися. Репортер британської газети «The Independent» Д. Лінч пише про виступ прем'єр-міністра Великої Британії К. Стармера на щорічному банкеті лорд-мера в Гілдхоллі в Лондоні, де він заявив, що Україна має зайняти максимально сильну позицію для переговорів із метою припинення війни з росією, вперше визнавши, що конфлікт може бути вирішений шляхом переговорів. У своїй промові прем'єр-міністр зазначив, що немає жодних сумнівів, що Велика Британія правильно підтримує Україну, оскільки допомога

Києву відповідає її інтересам. Редактор із зовнішньої політики німецької «Frankfurter Allgemeine» Н. Буссе вважає, що в найближчому майбутньому мова буде йти не стільки про системи зброї та радіус дії, скільки про припинення війни дипломатичними засобами. За його словами, послідовна підтримка України, до якої вкотре закликав у Києві лідер партії «Християнсько-демократичний союз Німеччини» та кандидат у канцлери Німеччини Ф. Мерц, не може змінити фундаментальний розвиток подій. Європейці надто слабкі, пише Н. Буссе, щоб самостійно підтримувати Україну, однак голос Європи не повинен бути повністю втрачений. Тому Ф. Мерц окреслив ідею створення європейської контактної групи щодо України. Латвійська «Diena» висвітлює зустріч президента Латвії Е. Рінкевичса з президентом Словаччини П. Пеллегріні. На спільній пресконференції Е. Рінкевичс наголосив, що єдиний спосіб досягти політичного вирішення війни, розпочатої росією в Україні, – це абсолютно чітко дати зрозуміти, що вона не може перемогти. Президент Латвії зазначив, що підтримку України потрібно продовжувати й тільки коли росія зрозуміє, що далі йти не може, почнеться якийсь політичний процес. Своєю чергою П. Пеллегріні запевнив, що вони з президентом Латвії погоджуються, що Україну потрібно підтримувати й надалі, але Словаччина пропонує використовувати дипломатичні рішення. Угорська «Nepszava» цитує міністра зовнішньої економіки та закордонних справ Угорщини П. Сіярто, який у Брюсселі заявив, що рішення про запрошення України до НАТО не було ухвалено через ризик ескалації конфлікту до третьої світової війни. Він визнав, що Україна бореться за свою свободу, але відкинув аргументи про її боротьбу за європейську демократію.

Вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку також продовжує залишатися одним з основних питань, які отримали висвітлення у закордонних інтернет-виданнях.

Закордонні медіа відзначають істотне пожвавлення на світовому ринку озброєнь та збільшення видатків багатьох держав на оборону. За інформацією японської «Japan Today», у 2023 році загальний дохід основних компаній збройової промисловості збільшився на 4,2 %, причому різко зріс у виробників у росії та на Близькому Сході. У звіті Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру (SIPRI) стверджується, що доходи від 100 провідних збройових компаній минулого року склали 632 млрд дол. у відповідь на стрімкий попит, пов'язаний із війнами в Україні та Газі. Член комітету національної оборони Рійгікогу К. Е. Вага на шпальтах «Postimees» інформує, що у 2025 році Естонія закупить боєприпаси на суму близько 700 млн євро, вартість яких перевищує весь оборонний бюджет кілька років тому. За його словами, окрім зміцнення незалежної обороноздатності, Естонія також продовжуватиме допомагати Україні у розмірі 0,25 % ВВП, або майже 100 млн євро на рік. Своєю чергою оглядач німецького журналу «Focus» Я. Фляйшгауер стверджує, що щорічно росія виробляє 1500 бойових танків. Для порівняння: у п'яти найбільших європейських держав НАТО їх лише половина, у Німеччині – 300. Схожа ситуація і з боєприпасами. росія щомісяця виробляє 200 тисяч артилерійських снарядів, а на німецьких складах 20 тис. снарядів, стільки, скільки вистрілюють в Україні за три дні. Нідерландська журналістка

«POLITICO» Є. Хартог намагається довести, що через три роки вторгнення росії війна зачепила десятки країн. На думку журналістки, цей аспект конфлікту може зрештою вирішити його долю, оскільки Україна ризикує втратити свого найбільшого спонсора з приходом на посаду президента США Д. Трампа, у той час як росія отримує все більшу підтримку з боку інших ворогів Вашингтона, особливо Північної Кореї. Нідерландське видання «De Telegraaf» також нагадує, що війна в Україні триває вже майже три роки, але голландці ще недостатньо готові до кризи. Міністр юстиції та безпеки Д. ван Вел каже, що ситуація в Україні змушує населення Нідерландів повернутися до мислення, яке було під час холодної війни. Необхідно переглянути законодавство, щоб надати Міністерству оборони широкі повноваження в надзвичайних ситуаціях, компанії закликають враховувати війну, а населення має отримати екстрені пакети та курси першої допомоги, – такі рекомендації голландського урядовця. Військовий оглядач естонської «Eesti Päevaleht» Т. Калмус вважає, що незважаючи на те, що сталося у Сирії, де несподівано швидко впала диктатура й країни «осі зла» занали болісної невдачі, це не особливо впливає на здатність путіна продовжувати війну в Україні. За його словами, стратегічно це була дуже велика втрата як для росії, так і для Ірану, але ця втрата значною мірою стала можливою через провал власних дій цих країн.

Упродовж грудня 2024 року частка нейтральних повідомлень у закордонних медіа щодо української проблематики у порівнянні з листопадом істотно зменшилася (59,38 % у грудні проти 92,29 % у листопаді), однак і надалі становить більшість. Частка позитивних повідомлень значно зросла та склала 33,41 % (5,61 % у листопаді), негативних теж зросла – 7,21 % (2,10 % у листопаді) (див. *діаграму 10*).

Найчастіше закордонні інтернет-медіа у нейтральному контексті висвітлювали реакцію іноземних політиків і громадських діячів та організацій на події в Україні, діяльність української влади, ситуацію на російсько-українському фронті, перспективи мирних переговорів між росією та Україною. Упродовж аналізованого періоду в нейтральному тоні місце і роль України у світовій політиці представлені в 200 статтях та повідомленнях. 53 статті та повідомлення вирізнялися позитивною тональністю, а 24 – негативною. Що стосується ситуації в Україні безпосередньо під час російського вторгнення, то нейтральна інформація представлена в 47 статтях і повідомленнях. 86 статей та повідомлень мали позитивну тональність, а 6 – негативну (див. *діаграму 11*).

Упродовж грудня 2024 року переважно нейтральна тональність статей про Україну прослідковується в матеріалах інтернет-видань Канади («National Post», «Toronto Sun»), Японії («Japan Today», «The Asahi Shimbun»), Італії («Avvenire.it», «Libero Quotidiano»), США («New York Post», «Time») та Латвії («Neatkarīgā Rīta Avīze», «Diena»).

Оглядач канадської газети «National Post» Р. Дж. де Соуза пише, що тридцять років тому, 5 грудня 1994 року, росія урочисто пообіцяла поважати територіальну цілісність України. Будапештський меморандум про гарантії безпеки було підписано на конференції Організації з безпеки та співробітництва в Європі, що було справедливо сприйнято як значне досягнення у сфері ядерного

нерозповсюдження та регіональної безпеки. Урок Будапешта в тому, що без надійних військових гарантій російські обіцянки не є надійною основою безпеки. На думку оглядача, зараз не час для нової американської адміністрації винагороджувати російський обман територіальними придбаннями, забезпеченими ще більш віроломними обіцянками. Репортер американської «New York Post» Р. Рейс інформує, що 19 грудня під час річної підсумкової пресконференції у Москві Путін запропонував вибрати ціль у Києві та провести «технологічну дуель» зі США та їхніми союзниками, яка б показала, чи нова російська гіперзвукова балістична ракета «Орешник» може подолати американські ППО. За словами автора статті, Президент України В. Зеленський шокований викликом, кинутим Путіним, заявивши журналістам, що було б божевільням для двох наддержав безпосередньо випробовувати свою зброю таким чином. Італійська «Liberio Quotidiano» з нейтральних позицій інформує про зусилля італійської влади у справі допомоги Україні. Наведено заяву прем'єр-міністра Д. Мелоні перед засіданням Європейської ради, згідно з якою припинення війни в Україні та побудова справедливого, всеосяжного та тривалого миру, заснованого на цінностях статуту ООН, залишаються цілями та інтересами Італії. Водночас в іншій статті «Liberio Quotidiano» зазначено, що мирна конференція для України, в якій беруть участь росія, Китай, Індія та Бразилія, це мета, над якою працює міністр закордонних справ Італії А. Таяні. Автор статті погоджується, що відповідальність за війну в Україні несе РФ, а Україна є жертвою, проте вважає, що «настав час будувати справедливий мир». У статті також наголошено, що італійці «не воюють з росією», навіть коли постачають військові матеріали Україні. Японське видання «The Asahi Shimbun» у редакційній статті наводить підтвердження того, що Північна Корея може виробляти балістичні ракети та постачати їх Росії для використання проти України. Ці дані базуються на заяві Дж. Леффа, керівника британської дослідницької організації, яка відстежує зброю, використану у війні. Д. Лефф, зокрема, повідомив Раді Безпеки ООН, що фахівці на місці дослідили залишки чотирьох ракет із Північної Кореї, виявлених в Україні в липні та серпні, включно з однією, яка мала позначки, що свідчать про те, що вона була виготовлена в 2024 році. Японські видання також активно висвітлюють участь північнокорейських військових у війні Росії проти України. Із посиланням на різні джерела японські журналісти підтверджують високі втрати серед цих солдатів, водночас зауважують, що Північна Корея й надалі має намір співпрацювати з Росією та допомогти їй у війні проти України. Низку статей японських медіа присвячено критиці погроз Путіна використати ядерну зброю. Відповідні погрози засуджуються, зокрема, японською федерацією організацій постраждалих від атомних і водневих бомб, яка отримала Нобелівську премію миру. Тему ядерних погроз Росії продовжує латвійський журналіст І. Лієпіньш на шпальтах «Neatkarīgā Rīta Avīze». Він пише, що із загостренням ситуації на фронті Росія неодноразово повторювала ядерні погрози, вносячи зміни у свою ядерну доктрину. Побачивши сумніви світу, росіяни завдали удару по українському місту Дніпро міжконтинентальною балістичною ракетою «Орешник». Незалежно від того, пише журналіст, чи дотримується Кремль зараз

своєї особливої тактики тиску, яку зазвичай називають за кордоном «ескалація, потім деескалація», цього місяця ставки війни зросли більше, ніж будь-коли за останні три роки.

Позитивні повідомлення щодо українського питання упродовж грудня 2024 року з'являлися переважно в інтернет-виданнях Іспанії («ABC», «El Mundo»), Чехії («Aktuálně.cz», «Reflex»), Литви («Lietuvos rytas», «Verslo žinios») та Естонії («Postimees», «Eesti Päevaleht»).

Американський журнал «Time» стверджує про виділення урядом США майже 2,5 мільярда доларів на військову допомогу Україні. Журналістка Т. Копп повідомляє, що військова допомога надається одразу за двома програмами – Ukraine Security Assistance Initiative (USAI) та Presidential Drawdown (PDA). Обсяг допомоги по USAI складає 1,22 млрд доларів, а по PDA – 1,25 млрд доларів. На додаток до надання озброєнь журналістка наводить слова міністерки фінансів Д. Єллен, яка оголосила, що США також надають Україні економічну допомогу в розмірі 3,4 млрд доларів, щоб допомогти сплатити критично важливі державні послуги на виплату зарплат цивільним державним службовцям та шкільним службовцям, працівникам охорони здоров'я та службам швидкого реагування. Журналіст канадської «National Post» Д. Пульезе зазначає, що, за даними федерального уряду, з лютого 2022 року Канада виділила Україні понад 19,5 млрд доларів у вигляді загальної допомоги, включаючи 4,5 млрд доларів у вигляді військової техніки. Сюди входять основні бойові танки Leopard 2, броньовані бойові машини підтримки, протитанкова зброя, стрілецька зброя, включаючи 21 000 штурмових гвинтівок, гаубиці M777 та відповідні боєприпаси, а також безпілотники з високою роздільною здатністю. Експерт з безпеки естонської «Postimees» Р. Сакс звертає увагу на опитування російського «Левада-центру», в якому хотіли дізнатися, яку подію року жителі росії вважають найважливішою. 35 % росіян вважають найважливішою подією року наступ українських військ на Курську область. Зважаючи на те, пише експерт, що російські медіа рідко говорять про Курську область, такий результат опитувань є примітним. За словами Р. Сакса, саме по собі це ще не означає серйозної проблеми для російського керівництва, але опосередковано свідчить про те, що це потенційно небезпечна тема і це також підтверджує той факт, що українське командування правильно оцінило ситуацію, розпочавши наступ у районі Курська. У редакційному матеріалі іспанської «ABC» йдеться про те, що університет Ліверпуля разом із Сумським державним університетом, українським закладом вищої освіти, співпрацюють у проєкті «Наука для України», ініціативі громадської організації дослідників та студентів-волонтерів із світових академічних установ, яка дозволяє українським науковцям продовжувати працювати в безпечному середовищі у розпал війни між Україною та росією. Чеське видання «Reflex» пише про різні форми підтримки України у війні з росією. Цього року чеський уряд влаштував незвичайну гуманітарну місію – відправлення Санти в Україну. Автор статті уточнює, що цього року Санта не неситиме подарунків у Чехії, адже наприкінці листопада уряд присвятив їх Україні. Це було важке рішення, але це було правильне рішення, наголошує журналіст. Про різдвяні подарунки для України пише й латвійська

газета «Verslo žinios». За інформацією видання, у Каунасі стартує акція підтримки українських військових «Різдво йде в окопи». Організатори акції запрошують людей об'єднатися заради добра – відправити різдвяні подарунки українцям, які воюють на Херсонському, Покровському, Торецькому та Сумському напрямках.

Негативна тональність інформаційних повідомлень про Україну прослідковувалася передусім в інтернет-виданнях Нідерландів («Algemeen Dagblad», «De Telegraaf»), Польщі («Rzeczpospolita», «Do Rzeczy»), Бельгії («The Brussels Times», «POLITICO») та Словаччини («Denník N», «Nový Čas»).

Фахівець із переговорів Т. Хофманн на шпальтах німецького журналу «Focus» пише, що обраний президент США Д. Трамп хоче переглянути війну в Україні – швидко, прагматично й інакше, ніж Д. Байден й О. Шольц. Т. Хофманн пояснює стратегію Д. Трампа та показує можливі наслідки. За його словами, підхід Д. Трампа відображає реальну політику, яка відходить від ідеалістичних принципів і натомість зосереджується на прагматичних рішеннях. Тим не менш, каже Т. Хофманн, прагматичний підхід Д. Трампа може мати вирішальну перевагу і привнести рух у конфлікт. Проте, продовжує автор, чи призведе цей рух до стабільного миру чи розпалить конфлікт, – залишається невизначеним. У статті нідерландського видання «Algemeen Dagblad» йдеться про те, що Україна все більше втрачає позиції перед росією і, здається, дозріла для мирних переговорів, але відтепер вона хоче мати можливість розраховувати на захист своїх союзників, бажано через вступ до НАТО. Натомість важливі члени Альянсу, йдеться у статті, такі як США й Німеччина, поки не хочуть цього робити. Автор допису в польському виданні «Do Rzeczy» Л. Мажевський вважає, що згода на використання балістичних ракет ATACMS і Storm Shadow означає, що США і Велика Британія стали збройними учасниками «конфлікту на Дніпрі». На думку автора, це «посилює конфлікт і нагадує кубинську ракетну кризу минулого століття». Кореспондент британської газети «The Guardian» Ш. Вокер звертає увагу на гостру нестачу військових в українській армії, зазначаючи, що оскільки країна наближається до трьох років повномасштабної війни з росією і з тривогою чекає на прибуття Д. Трампа до Білого дому, гостра нестача особового складу на фронті є дилемою. Журналіст стверджує, що Президент України В. Зеленський чинить опір публічним закликам адміністрації Д. Байдена знизити вік, з якого чоловіки можуть бути мобілізовані, з 25 років, як зараз, до 18 років, посилаючись на чутливість відправки молодих чоловіків на війну в суспільстві, яке вже стикається з демографічною кризою. К. Йочекова, репортерка бельгійського «POLITICO», аналізує дипломатичний конфлікт між Словаччиною та Україною. Авторка нагадує, що Президент України В. Зеленський звинуватив словацького прем'єра Р. Фіцо в тому, що він допомагав путіну фінансувати його вторгнення в Україну через закупівлі природного газу в росії. У відповідь Р. Фіцо пригрозив, що Словаччина розгляне можливість вжиття заходів проти України і «якщо це буде неминуче, ми припинимо постачання електроенергії, яка вкрай необхідна Україні у разі збоїв у мережі». Словацькі видання також висвітлюють розбіжності між Україною та Словаччиною, пов'язані з припиненням постачання російського газу до

Словаччини через Україну у 2025 році. Редактор польської газети «Rzeczpospolita» А. Казимерчук повідомляє, що міністр оборони Польщі В. Косіняк-Камиш обурився і рекомендував аташе України у Варшаві терміново втрутитися після того, як у соцмережах з'явився запис переданих Україні бронетранспортерів «Росомаха» з прапорами УПА. «Прапори УПА на бронетранспортерах «Росомаха», наданих українській армії Польщею, це провокація, якої не повинно бути», – написав В. Косіняк-Камиш у соцмережі Х. За словами журналістки, поляки вважають, що УПА відповідальна за масові вбивства поляків на Волині та в Східній Галичині у роки Другої світової війни.

Отже, закордонні інтернет-медіа продовжують обговорювати питання обрання президентом США Д. Трампа та ймовірні зміни у підходах США до підтримки України. Оглядачі не вірять у швидке припинення війни, як про це говорив Д. Трамп під час виборчих перегонів, натомість розглядають різні сценарії тиску адміністрації президента США на росію й Україну з метою примусити їх до мирних переговорів. Також обговорюються можливості європейських держав надавати Україні посильну допомогу без активної участі США. Загалом простежується готовність європейських держав як збільшити витрати на власну оборону, так і щодо надання військової та фінансової допомоги Україні. Разом із тим низка видань відзначила збільшення військового потенціалу нашої держави, розвиток українських безпілотних і ракетних технологій, нові зразки яких успішно використовуються на полі бою. Критичні зауваження на адресу України, як і раніше, переважно висловлюються журналістами сусідніх держав – Польщі та Словаччини. Головним чином ідеться про історичні питання у випадку з Польщею та конфлікт щодо транзиту енергоносіїв у випадку зі Словаччиною.